

- **LA LITERATURA CATALANA DE LA POSTGUERRA (1939-1980)**

1. Context històric i literari

L'any 1939, la societat catalana sortia perdedora d'una guerra, empobrida i esgotada, amb els quadres dirigits eliminats pels empresonaments, la mort, l'exili i la clandestinitat. La cultura catalana havia deixat d'existir momentàniament per: la proscripció de la llengua als àmbits familiars; la desfeta i prohibició dels organismes culturals i literaris; i la inexistència de revistes, diaris, editorials i ràdio. Per altra banda, tot l'esforç de la nova política franquista tenia un únic objectiu: *L'espanyolització de Catalunya*.

- **Etales:**

- a) **1939 – 1946:** Fins l'any 1944 la literatura catalana fou clandestina. Només existia en l'àmbit particular fins que es formaren grups com "Miramar" i "Estudi". També aparegué la revista *Poesia* que comptà amb les col·laboracions de Carles Riba, J.M. de Segarra, Salvador Espriu...
- b) **1946 – 1955:** Al final de la Segona Guerra Mundial la cultura catalana començà a sortir de la clandestinitat. Reaparegueren editorials (Barcino, Moll) i es crearen premis literaris. Es recuperà el teatre i de les diferents facultats sortiren revistes amb propostes noves.
- c) **1955 – 1970:** A finals de la dècada dels cinquanta es formaren dues generacions. D'una banda, escriptors formats i coneguts abans de la guerra que van fer una literatura sobre la guerra civil, l'exili o camps de concentració. Els autors més destacats: Carles Riba, Josep Carner, Mercè Rodoreda, Pere Calders...

D'altra banda, hi ha escriptors formats d'una manera autodidacta que pretendran normalitzar la llengua. Destaquen entre d'altres: Josep Maria Espinàs i Ramon Folch i Camarasa.

La censura es va atenuar arran de la llei de premsa de l'any 1962.

- d) **1970 – 1980:** Dos fets marcaren aquesta època: la lluita dels universitaris pel Sindicat Democràtic i el Maig de 1968. Els escriptors són majoritàriament universitaris amb influències estrangeres, autodidactes i

formats en el bilingüisme. Acusen una certa pobresa de llenguatge i de tècniques literàries. Autors destacats: Terenci Moix, Montserrat Roig, Quim Monzó.

2. El teatre

Fins el 1946, el teatre desaparegué dels escenaris. A partir d'aquest any es començà a representar, però no es permeten les traduccions fins a deu anys després. El teatre connectarà amb els corrents europeus més moderns, especialment l'alemany. Autors significatius: J.M. Benet i Jornet i Jordi Teixidor. En les darreres èpoques l'espectacle a relegat al text. Destaca el grup *Els Joglars*.

3. La poesia

Es va desenvolupar en tres línies bàsiques:

- *Poesia simbolista*, amb temàtiques que van parlar sobre les angoixes i problemes de l'home de postguerra. Autors: Carles Riba, Josep Carner.
- *Poesia avantguardista*, que van explotar la línia del surrealisme. Autors: Joan Brossa, Joan Fuster.
- *Poesia realista*, que es va caracteritzar per l'expressió de la realitat quotidiana i l'ús de noves tècniques narratives. Autors: Salvador Espriu, Pere Quart (Joan Oliver), Miquel Martí i Pol.

4. La novel·la i el conte

La narrativa va ser el gènere que més va patir les conseqüències de la postguerra. A diferència de la poesia la novel·la no tenia un referent en concret i els autors no s'agruparen amb cap moviment literari. Característiques:

- Pervivència del *naturalisme*, que evolucionà amb la novel·la psicològica. Autors principals: Mercè Rodoreda, Llorenç Villalonga i M. Aurèlia Campany.
- *Realisme (històric)*: pren especial protagonisme la realitat i la reflexió social, sense herois. Passen a un segon terme els elements fantàstics i psicològics. Utilitzen un llenguatge objectiu. Principals autors: Carme Riera i Josep Mª Espinàs.
- *Experimentalisme*: constant voluntat indagatòria de les tècniques de la novel·la. Autors: Manuel de Pedrolo i Baltasar Porcel.

- *Realisme màgic*: barreja de realitat i ficció, on apareixen éssers fantàstics amb situacions quotidianes. Autors: Pere Calders i Joan Perucho.

- **Autors més destacables:**

Mercè Rodoreda: va néixer a Barcelona l'any 1909. Es pot considerar la novel·lista catalana més important de postguerra. Abans de la guerra va col·laborar amb articles i contes. Després va marxar a l'exili i no va tornar fins el 1973. Les seves novel·les són de caire psicològic, protagonitzades per personatges femenins, que presenten el tema del desencís de l'edat adulta en oposició a la felicitat de la infància. D'entre la seva obra cal destacar *La Plaça del Diamant*, caracteritzada per la gran quantitat de simbolismes i la seva escriptura parlada. Per últim, cal fer referència a *Mirall trencat*, que narra les vivències d'una saga familiar.

Llorenç Villalonga: va ser un autor molt prolífic que va cultivar gèneres tan dispars com la novel·la i el teatre. Va escriure tant en català com en castellà. Procedeix d'una il·lustre família aristòcrata de Mallorca. Mostra aquest món i el caricaturitza amb la seva obra *Mort de Dama*. També molt destacable és *Bearn o la sala de les nines*, amb grans trets autobiogràfics.

Manuel de Pedrolo: La seva obra és identificable per la insistència en una sèrie de temàtiques, basades en l'home i el seus conflictes. Pedrolo aboca en cada novel·la la necessitat d'experimentar incorporant elements de ficció. La seva obra més coneguda és el *Mecanoscrit del Segon Origen*.

- *Pere Calders*: Les seves obres es caracteritzen pel realisme màgic, que barreja la fantasia i els fets quotidians. La seva obra és imaginativa i conté sentit un l'humor que plasma perfectament a *Cròniques de la veritat oculta*, un recull de contes. Una altra obra seva és *Aquí descansa Nevares* una narració curta.